

УДК 930.85(477.82-25)''1928/1936'':070.48(=161.2)

DOI https://doi.org/10.32782/2305-9389/2022.26.07

ЧАСОПИС «УКРАЇНЬСЬКА НИВА» В ЛУЦЬКУ (1928–1936 РР.)

Степанюк Софія,*кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії України та археології Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0000-0002-7350-0976*

Статтю присвячено висвітленню умов функціонування, особливостей випуску та змістового наповнення україномовного періодичного видання «Українська нива», що виходило в Луцьку протягом 1928–1936 рр. Виявлено, що редакцію «Українська нива» було перенесено до Луцька з Варшави згідно задуму автора «волинського експерименту» Генрика Юзевського. Показано, що з 1931 р. вона фактично стала пресовим органом створеної на кістяку «групи Певного», що гуртувалася навколо «Української ниви» проурядової партії Волинське українське об'єднання. Персоніфіковано редакторів та журналістів газети. Відзначено, що редакторами були по чергово Петро Певний та Олександр Ковалевський, прослідковано біографії цих діячів. Серед авторів згадано П. Крижанівського, М. Тележінського, С. Тимошенка. Вказано, що автори дописів часто підписувались псевдонімами, криптонімами та ініціалами Тло, Тедрі, Кислиця, Vox, Z. тощо. Встановлено, що псевдо Тло і Тедрі належали Теодору Ловецькому. Визначено теми, які найчастіше підіймалися у виданні. Виявлено, що це були передовсім висвітлення діяльності ВУО та пропагування українсько-польської співпраці на Волині, важливі світові політичні новини та аналітика політичної ситуації у Європі, новини науки й техніки, інформація про нові технології сільського господарства, кон'юнктуру сільськогосподарського ринку, публікація українських літературних творів, пісень, репродукцій картин, краєзнавчих розвідок, театральних рецензій. Виявлено, що редакція «Української ниви» вела активний діалог зі своїми читачами, а публікації листів читачів-дописувачів займали чимало місця на шпальтах тижневика. Окремо відзначено процес висвітлення тижневиком трагедії Голодомору. Показано різноманітні технічні деталі випуску часопису. На завершення статті автор спонукає науковців до дослідження та популяризації матеріалів «Української ниви».

Ключові слова: «Українська нива», Луцьк, Волинське українське об'єднання, Петро Певний, Олександр Ковалевський.

Stepaniuk Sofia. Journal "Ukrainska Nyva" in Lutsk (1928–1936)

The article is devoted to the coverage of the conditions of functioning, features of the issue and content of the Ukrainian-language periodical "Ukrainska Nyva", published in Lutsk during 1928–1936. It was found that the editorial office of "Ukrainska Nyva" had been moved to Lutsk from Warsaw according to the plan of the author of the Volhynia Experiment, Henryk Józewski. It is shown that since 1931 it has actually become the press body of the pro-government Volhynia Ukrainian Organization, created on the basis of the Pevny group, which gathered around the "Ukrainska Nyva". The editors and journalists of the newspaper are personalized. It was noted that Petro Pevnyi and Oleksandr Kovalevsky were the editors in turn, and the biographies of these figures were traced. Among the authors mentioned P. Kryzhanivsky, M. Telezhinsky, S. Tymoshenko. It is stated that the authors of the posts often signed with pseudonyms, kryptononyms and initials Tlo, Teddy, Kislytsia, Vox, Z., etc. It is established that the pseudonym Tlo and Teddy belonged to Theodore Lovetsky. The topics that were most often raised in the publication are identified. It was revealed that these were mainly coverage of VUO activities and promotion of Ukrainian-Polish cooperation in Volyn, important world political news and analysis of the political situation in Europe, science and technology news, information on new agricultural technologies, agricultural market conditions, publication of Ukrainian literary works, songs, reproductions of paintings, local lore, theatrical reviews. It was found that the editorial board of „Ukrainska Nyva” had an active dialogue with its readers, and the publication of letters from readers-contributors took up a lot of space in the weekly's columns. The process of covering the Holodomor tragedy by the weekly was noted separately. Various technical details of the magazine are shown. At the end of the article, the author encourages scientists to study and promote the materials of "Ukrainska Nyva".

Key words: "Ukrainska Nyva", Lutsk, Volhyn Ukrainian Association, Petro Pevnyi, Oleksandr Kovalevskyi.

В епоху повсюдної цифровізації та невідомих перемін важливо не розгубити надбання попередніх поколінь. В час, коли щоденна паперова газета стає атрибутом ретроградів, дослідження друкованої преси минулого як явища, стає щораз цікавішим та актуальнішим. Адже саме систематичне читання паперових газет свого часу сформувало цілі покоління українців, здатних мислити, аналізувати, берегти та примножувати свою культуру та врешті створити незалежну державу. Окрім того, зміст україномовного пропольського часопису міжвоєнної Волині дає досліднику можливість подивитись на взаємини між поляками та українцями у 20–30-х роках ХХ століття із нової, не зовсім звичної точки зору, а отже, ґрунтовніше й всеохопніше пропрацювати проблему.

Мета статті полягає у системному аналізі змісту тижневика «Українська Нива», його інформаційного наповнення, політичного спрямування, технічної сторони видавництва, характеристики авторів тощо.

Слід відзначити, що, хоча матеріали тижневика «Українська нива» використовувались як джерело у масі досліджень суспільно-політичного, соціально-економічного, релігійно-конфесійного розвитку краю, однак погляд на нього як на предмет дослідження можна зустріти лише в кількох монографіях. Перша з них – дослідження українського письменника та журналіста Ігоря Павлука, присвячене українським легальним часописам Волині, Полісся, Холмщини та Підляшшя 1917–1939 рр. [1]. Це йому належить влучне спостереження, що з огляду на історичні обставини, українська журналістика Волині, Полісся, Холмщини та Підляшшя 1917–1939 років – явище на свій час і в позачасовому вимірі самобутнє. Це період дії на неї різних геополітичних і геокультурних факторів, постійного пошуку себе, відстоювання прав на існування, обстоювання суспільного статусу, утвердження і захисту позицій, а подекуди і взагалі виживання [1, 6]. Дві наступні праці, історичні – «Волинське українське об'єднання (1931–1939 рр.)» Миколи Кучерепи та Руслани Давидок [2] та «Волинське українське об'єднання» („Wołyńskie Zjednoczenie Ukraińskie”) Збігнева Запоровського [3] – висвітлюють діяльність тижневика «Українська нива» як пресового органу проурядової політичної партії ВУО, що з'явилася в Луцьку у 1931 році.

Перший випуск газети «Українська нива» побачив світ у Варшаві 1926 року. Часопис виходив кілька разів на тиждень, права на нього належали емігранту з Наддніпрянщини Петру Певному. Оскільки П. Певний протягом більшого періоду існування «Української ниви» був її редактором та основним журналістом, варто детальніше зупинитись на його постаті. Він – нащадок козака Певного з Огульців. Народився в Полтаві 1888 р. Батько, Герасим Михайлович Певний, був редактором «Полтавських губернських відомостей» і власником електричної друкарні. Цікаво, що батько, Герасим Певний і його брат Петро, що жили у Полтаві, на вулиці Новоприложній, 27 приятелювали з сусідами: Петлюрами й Скрипниками [4]. Петро Певний закінчив гімназію в Полтаві, згодом навчався в технологічних інститутах Харкова і Москви. Був пов'язаний з українським незалежницьким рухом, редагував або співпрацював з часописами «Полтавська річ», «Рідний край», «Земля і воля». В УНР був співредактором щоденника «Відродження» (1918) у Києві і редактором щоденника «Україна» (1919) у Кам'янці-Подільському. У період Центральної Ради працював комісаром північно-західних українських земель. Про цю діяльність, нажаль, немає детальнішої інформації, однак із назви посади можна припустити, що робота була пов'язана із Волиню. Учасник Зимового походу 1920 р. Після поразки Української революції емігрував до Польщі та проживав у Варшаві [2, с. 371–372].

Його творчий доробок надзвичайно цікавий. Був чудовим оратором, чудовим журналістом. Щирим поборником ідей Петлюри. Уважно ознайомившись з його статтями, можна дійти висновку, що Певний щиро вірив у необхідність співпраці українців з поляками, пропагував цю ідею не заради (або не лише заради) фінансової вигоди та кар'єрних перспектив. Причина, очевидно, крилась у тому, що він встиг зблизька познайомитись з більшовизмом. Окрім того, уважно слідкував за тим, що відбувається у радянській Україні, адже там залишилась його родина. Зі свідчень його онуки, Олени Богданівни Певної, дізнаємося про заслання на Сибір у 1930 р. двоюрідного брата Костянтина Васильовича Певного, православного священника, про те, що в 1930-х роках в Огульцях розкуркулили спадкоємців Михайла Петровича Певного (дідуся П. Певного). Колгосп імені Ілліча було організовано на подвір'ї Певних, все майно: господарчі будівлі, ставок, худобу конфісковано, а родичів П. Певного виселено і вони безслідно зникли. Рідних братів: Олександра Герасимовича Певного, колишнього актора театру Садовського та Георгія Герасимовича Певного, завідувача видавництвом, а також двоюрідного брата Аполлона Васильовича Певного, колишнього заступника головного державного інспектора армії УНР, розстріляно у 1937 р. [4]. Виглядає на те, що П. Певний щиро вірив у те, що політика прометеїзму та особа маршала Пілсудського можуть допомогти у боротьбі українського народу проти сталінщини за свою державність.

30 червня 1928 року на засіданні Кабінету міністрів було призначено Генрика Юзевського новим главою польської адміністрації Волині. Його вважали одним з найкращих знавців української проблематики. Цьому сприяло те, що він значну частину свого життя провів в Україні. Г. Юзевський, своєю чергою, розраховував, що авторитетна в емігрантських колах постать Петра Певного зможе очолити пропольський політичний табір на Волині. За його задумом 1928 року редакція «Української ниви» була перенесена до Луцька [5].

Отож, у жовтні 1928 р. редакція газети «Українська нива» опинилась у Луцьку. Видавцем та головним редактором був П. Певний, функції відповідального редактора виконував Василь Арцабка. Головним публіцистом залишався П. Певний. Цікаво, що навіть після того, як 1931 р. вона фактично стала пресовим органом створеної на кістяку «групи Певного», що гуртувалась навколо «Української ниви» проурядової партії Волинське українське об'єднання, публікації інших парламентаріїв із лав ВУО були рідкістю. Переважна більшість текстів: повідомлень з місць, новин з Польщі та світу, навіть нерідко

розлогіх аналітичних статей подавалась взагалі без авторства. Щодо останніх, то тут можна впізнати журналістське перо П. Певного.

Знаходимо невелику кількість статей авторства відомого українського архітектора та суспільно-політичного діяча, члена правління ВУО Сергія Тимошенка. Щодо інших членів ВУО, то публікувались лише їхні промови в сеймі. Було багато матеріалів авторства Олександра Ковалевського, колишнього міністра рільництва УНР, а на час проживання в Луцьку – голови правління «Українбанку» та лідера українського кооперативного руху на Волині.

Ще наприкінці 1929 року почалося протистояння між П. Певним та О. Ковалевським. Конфлікт між Певним і Ковалевським полягав у відмінності поглядів. Певний зайняв переконано провладну, пропольську позицію, прагнув включитися в польський адміністративний апарат на Волині, а відомий волинський кооператор виступав за підтримання контактів з офіційними українськими партіями Галичини.

Після створення ВУО партійні справи становили левову частку матеріалів. Офіційні оголошення Головної управи, звіти діяльності ВУО в різних повітах, повідомлення про діяльність «Просвітянських хат», народних хорів ВУО, Волинського українського театру, новини із сейму, і церковні справи переважали серед публікацій в «Українській ниві». Дуже багато уваги було приділено з'їздам ВУО, публікувались установчі документи об'єднання, програми з'їздів, перебіг подій, ухвали і відозви. Важливим пунктом діяльності «Української ниви» була передвиборча кампанія. «УН» переконувала мешканців Волині у вірності політики, здійснюваної ВУО.

На початку 1936 року ніщо не віщувало змін в «Українській ниві». Перший номер тижневика вийшов 1 січня, останній, вісімнадцятий, 10 травня. Привертає увагу стаття «УНДО йде слідами ВУО», підписана «П.», припустимо, П. Певним. «Прийшли вибори. Почали думати ундівці про мандати. На тому фоні повсталала справа виборчої агітації. І те саме УНДО-ня, яке нарікало на Волинь, що там українці пішли разом з поляками, стосує ті самі Волинські методи в Галичині: входить у виборчий компроміс, а бундівська преса веде широку агітацію, щоб українці голосували під час виборів до Сейму на поляка і українця. (...) Коли згадаємо, що президія Української Парламентарної Репрезентації Галичини на чолі зі своїм головою В. Мудрим у день Нового Року склала на руки Львівського воєводи поздоровлення як репрезентантові уряду, то справа стане ясною. УНДО перетворилося в проурядову партію» [6] – тріумфував автор. Звичні рубрики, дописи читачів, хроніка ВУО та інші статті. Останній номер вийшов, як вже згадувалось, 10 травня. Потім наступила перерва і лише 14 червня з'явився перший номер «Української Ниви». Отже, було дві «Українські ниви», що виходили 1936 року і дві нумерації: 1–18 номери під редакцією Певного, та 1–17 номери під редакцією колегії.

Сталось так через усунення членами ВУО П. Певного з займаних посад, та згодом із лав Об'єднання, зі звинуваченнями у надмірному потуранні полякам. Тоді ж до виконання обов'язків головного редактора приступив Олександр Ковалевський. Назва часопису отримала доповнення «громадсько-політична газета». Нова «Нива» надалі репрезентувала ВУО. Остання сторінка сповіщала: «Видає Волинське Українське Об'єднання, Редагує Колегія». Новим відповідальним редактором став О. Коханівський. Попередній, В. Арцабка, вочевидь пішов разом із Певним. На сторінки нової «УН» не подавали прізвища справжнього нового редактора «УН». Однак авторитетні дослідники зазначають, що ним став Олександр Ковалевський [2, с. 371]. На користь цього факту свідчить те, що на перших шпальтах тижневика, зарезервованих раніше для публіцистики Певного, стали з'являтися статті, підписані О. К, або О. К-ий. Слід сказати, що О. Ковалевський не стояв біля витоків ВУО. Спершу він був симпатиком УНДО, а долучився до волинської пропольської політичної сили ближче до середини 1930-х після її перемог у сфері українізації православної церкви.

Олександр Ковалевський народився на Харківщині 1890 р. Закінчив політехнічний інститут та військово-інженерну школу в Петрограді. Засновник (1919) і голова (до 1921) Української народно-республіканської партії. У квітні 1919 підтримав спробу заколоту в Рівному, який очолив В. Оскілко. 1921–1922 – Міністр земельних справ УНР. Після звільнення з табору для інтернованих 1922 виїхав на Волинь. Працював у Кременецькому, згодом – у Луцькому відділенні Варшавського кредитного банку. Засновник (1924) і голова Луцького українського кооперативного банку. Співпрацював із газетою «Діло», хоча у своїх публікаціях заявляв, що не є членом УНДО.

Про причини змін в редакції читачів не інформували. У 5 номері опубліковано «комунікат» президії ВУО: «В зв'язку з вістками, що появилися в пресі, про повернення й приступлення до урядування в Волинському Українському Об'єднанні посла П. Певного, Президія головної управи Волинського Українського Об'єднання повідомляє, що внаслідок персональних змін, які відбулися в останньому часі в Президії Української Парламентарної Репрезентації Волині, – справа обняття проводу послом П. Певним в Волинському Українському Об'єднанні буде остаточно розв'язана в найближчому часі» [7].

На цьому й уся інформація для читачів про колишнього редактора. Попри зміщення з посади, П. Певному й далі належали авторські права на назву «Українська нива», однак він передав це право власності Головній управі ВУО [3, с. 152].

Переважна більшість номерів «Української ниви» вийшла у форматі 34 x 56 см. Із 1928 року редакція знаходилась на вул. Сенкевича, 9, з 1931 р. газета подавала адресу: Луцьк на Волині, вул. 3 Мая, 28, а з 1935 – Луцьк на Волині, вул. Голувки, 8. Виглядала дуже презентабельно, особливо порівняно з іншими газетами Волині того часу. Мала особливу ознаку власного стилю: назва газети друкувалась червоним. Впізнаваними і вишуканими були художній шрифт назви «Українська нива» та шрифти рубрик першої сторінки. Навіть сьогодні привертає увагу висока якість паперу, на якому друкувалась газета. Щороку з нагоди Різдва та Великодня газета отримувала ошатне графічне оформлення. Містила багато ілюстрацій: до початку 1930-х рр. були це переважно копії картин відомих українських художників, та, рідше, фотографії з волинського суспільно-політичного життя. У 30-х роках почали переважати фотографії волинських подій, колективні фото членів «Просвітянських хат», учасників народних хорів та театральних гуртків ВУО. У архівних документах знаходимо інформацію про те, що «Українська нива» не мала технічної можливості виготовлення кліше до ілюстрацій. Про це повідомляв П. Певний у листуванні з авторами статей. Та все ж, попри цей технічний момент, «Українська нива» Петра Певного була та залишається дотепер дуже красивим часописом. Із середини 1936 року, після усунення Певного із посади редактора, візуальна якість видання відчутно погіршилась. Дещо зменшився розмір, становив відтепер 35 x 50 см, зникла поліхромність, зникли естетичні шрифти, за півроку було опубліковано декілька ілюстрацій, газетний папір втратив свою завидну гладкість «формату Таймса». До нового оформлення заголовка «Українська нива» додали підзаголовок «громадсько-політична газета».

Ціна «Української ниви» Певного становила 25 грошів, а з другої половини 1936 року «Українська Нива. Громадсько-політична газета» вартувала 15 грошів. Обидві виходили один раз на тиждень, у переважній більшості випадків у неділю, зрідка у середу чи четвер. Два останні та два перші номери «Української ниви» були подвійними та зі збільшеною кількістю сторінок, що було пов'язане зі святкуваннями католицьких та православних Різдвяних свят. Кількість сторінок варіювалась від восьми у кінці 1928–1929 рр. та у подвійних номерах інших років до чотирьох в окремих випадках. Найчастіше, все ж, сторінок було 6. Друкувала газету друкарня М. Шнайдера у Луцьку. Щодо тиражу видання, то кількість примірників, на жаль, в друкованих номерах газети не вказувалась. У дослідника ВУО зустрічаємо відомості про 2000 екземплярів у 1930 році [3, с. 151], а у повідомленнях для пошти про надсилання екземплярів газети на поштові відділення Волинського воєводства у 1936 р. зустрічаємо цифри 1690–1700 екземплярів[9]. Одне з цих повідомлень не має підпису, але містить цифру 3600 примірників[10]. Тобто, можна припустити, що тираж «Української ниви» становив щонайменше 2000 примірників. Тобто, зменшення, чи навіть відсутність воєводського фінансування в умовах відходу ВУО від угодовської політики, на тираж газети негативно не вплинули.

Пори те, що значну частину публікацій в «УН» становили тексти редакторів та провідних діячів ВУО, що висвітлювали діяльність цієї політичної сили, вони займали далеко не весь об'єм газети, тут знаходили своє відображення різноманітні теми, не пов'язані з регіональною політикою. За весь період існування «УН» на її сторінках біло опубліковано дописи та літературні твори величезної кількості різноманітних авторів.

Часто автори не підписували своїх статей в «Українській ниві», або ж підписувались псевдонімами, криптонімами та ініціалами. І справа тут не лише у складних суспільно-політичних умовах того часу, про які ми згадували раніше. Це була данина моді на псевдоніми та криптоніми, що особливо поширилась на етнічно українських територіях у останній чверті ХІХ і перших десятиріччях ХХ ст. Подекуди вони користувалися псевдонімами і в листуванні і навіть у приватному спілкуванні. Крім того, появу псевдонімів у колах творчої інтелігенції зумовлювали авторська скромність, немелодійність справжнього прізвища, невпевненість у авторських силах, службове становище, що не дозволяло публічно виступати під власним прізвищем, плагіат. Серед діячів культури траплялися псевдоніми, зумовлені виключно модою на них [11]. І, хоча існують праці львівських колекціонерів західноукраїнських псевдонімів 20–30х рр., а також напрацювання Львівської наукової бібліотеки до словника українських псевдонімів, і усі ці дані увійшли до Словника українських псевдонімів і криптонімів О. Дея [12], та розшифровки даних з «Української ниви» там немає. Що, зрештою, передбачувано. Деякі з них, як *Тло*, *Т. Тедді*, вдалося встановити, інші, як *Кислиця*, *Vox*, *Ergo*, *Z.* тощо, залишились таємницею. Репортажі з місць чи подій підписували просто: *Глядач*, *Присутній*, *Волиняк*.

Редакція «УН» вела активний діалог зі своїми читачами. Листи читачів «Української ниви» публікувались під рубриками «Трибуна читача», «Вісті з терену», та «Листи до редакції» в «УН» Ковалевського.

Часто це були схвальні відгуки про якість та високий культурний рівень тижневика. Значна частина цих листів й досі зберігається в архіві. Серед них привертають увагу листи з сіл із проханням час від часу надсилати примірники газет безкоштовно. «Мрію хоч іноді читати Вашу хвальну газету» – говориться в них. Невідомо, чи редакція задовольняла ці прохання, але факт, що подібні листи приходили систематично, а у тих же архівних справах містяться дані з пресових кіосків про повернення непроданих примірників «Української ниви», може свідчити, що так. При перегляді документів редакції «УН» привертає увагу витонченість ділового стилю, вони могли б стати справжньою знахідкою для дослідника. Адресанти листів звертаються: «Хвальна редакціє», «Високоповажаний Пане Редакторе». Передплатники разом із квитанцією про переказ коштів надсилали супроводжувальну записку, що містила схвальний відгук про газету, та «прохання зарахувати мене передплатником» [13], тощо.

Привертає увагу те, що «Український ниви» постійно публікувались найактуальніші світові новини. Важливішим подіям присвячувались окремі статті, менш значні розміщувались під рубрикою «Новини зі світу», а кількарядкові повідомлення про новини науки й техніки – під рубрикою «Різне» на початку 1930-х років та «Різні вісті» із середини 1930-х років. Світові новини найчастіше опинялись на першій сторінці. Уважно розглядалися події в Радянському Союзі, особливо, в радянській Україні. Своє віддзеркалення знаходили, звісно, й усі вагомні політичні події Польської Речі Посполитої. Автором політичної аналітики нерідко підписувався П. Крижанівський. Однак серед активістів суспільно-політичного життя Волині ми такої особи не виявили. Однак під розлогою статтею «Відбитий наступ», присвяченій політичній ситуації в Європі та її впливу на внутрішньополітичну ситуацію в Польщі станом на початок 1931 року знаходимо підпис: *П. Е. Крижанівський, Женева, січень* [14]. Це дозволило припустити, що політична аналітика систематично надходила до редакції «УН» від кореспондента з Європи. Цікаву аналітику політичних подій публікував також Олександр Ковалевський.

Немало місця займала теми православ'я і українізації Православної церкви. Свої власні колонки мали Товариство прихильників православної освіти та охорони традицій православної віри ім. митрополита Петра Могили та Луцьке Чесно-Хресне братство. Номер 15 від 2 травня 1934 року, цілковито присвячено пастирському візиту новопризначеного архієпископа Олексія, Це не дивно, адже призначення Олексія (Олександра Громадського), українця, уродженого на Підляшші, прихильника українізації православної церкви, архієпископом Волинським і Кременецьким стало однією з найбільших перемог ВУО. Чотири сторінки цього випуску містили детальну інформацію про маршрут владики Олексія та його перебування в кожному пункті, фотографії архієпископа Олексія із вірянами у Луцьку та Рівному, привітання від українських організацій [15].

Підіймалися питання шкільництва та необхідності відкриття додаткових українських шкіл, публікувались статті директорів українських гімназій.

Найбільше газета популяризувала постаті Тараса Шевченка та Симона Петлюри. Щорічно клуби ВУО проводили урочисті академії, присвячені їх пам'яті, і тоді половина випуску «УН» присвячувалась аналітичним статтям, репортажам з місць подій та портретам цих визначних українців.

Дуже цікавою для українських селян була постійна рубрика «Листок рільника», де було розміщено важливу для селян інформацію про нові технології сільського господарства, кон'юнктуру сільськогосподарського ринку на Волині, методи лікування домашніх тварин тощо від кваліфікованих фахівців, що завжди додавали «інж. (инер – В.С.)» перед своїм прізвищем у підписі до статті.

На сьогодні дослідників науки й техніки би могла зацікавити рубрика «Радіові вісті», що містила інформацію про розвиток радіо та актуальні повідомлення для власників «апаратів радіових» на Волині. Цікаво, що це були рекламні статті – їх тексти надсилало до «УН» Головне польське радіобюро і оплачувало за кожну від 20 до 30 злотих, залежно від кількості слів [13].

В «Українській Ниві» часто публікувались літературні твори. Іноді траплялись твори місцевих авторів, як, наприклад, оповідання «Різдвяний подарунок» мешканця с. Гнідава під Луцьком Пилипа Кравчука [16]. Щоправда, вміст архівних тек не дає можливості проаналізувати більшість рукописів пера волинських аматорів в галузі літератури, а особливо, поезії, які не дочекались на публікацію.

На першу половину 1930-х рр. припадають публікації Михайла Тележинського щодо музичних подій в регіоні. Співзасновник, а із 1933 р. – генеральний секретар Волинського українського об'єднання, він був також найвизначнішим волинським композитором досліджуваного періоду. Його музикознавчі розвідки чекають на свою повторну публікацію. М. Тележинському належать також відгуки на оперні постановки Волинського українського театру, які в його авторстві ставали мистецтвознавчими статтями. Адже вони містили докладний аналіз лібрето, музичних особливостей опери, а вже потім – постановки волинського театру. На шпальтах «УН» знаходимо також пам'яткознавчі та красназнавчі розвідки Леоніда Маслова та Анатолія Дублянського.

«Українська нива» спричинилася до розвитку нового для тогочасної літератури жанру – театральної рецензії. Найактивнішим україномовним критиком театру на Волині у 1933–1934 рр. був Теодор Ловецький – секретар Волинського українського театрального товариства. Він користувався псевдонімом Гло. Ловецький був автором рецензій на вистави «Сорочинський ярмарок», «Пошились у дурні», «Вій», «Дурень», «Гріх» та інших. Теодор Ловецький, працюючи в редакції «Української ниви», писав ще й фейлетони під псевдонімом Т. Тедді [17]. Рецензував вистави Волинського українського театру у другій половині 30-х рр. О. Ковалевський.

Цікаво, що усунення П. Певного із посади редактора «УН» не відобразилося на активності висвітлення газетою діяльності ВУТ. 13 вересня 1936 року, вже у «Українська нива. Громадсько-політична газета» Микола Певний писав: «кожний, хто хоч трохи знає театральне життя, може собі уявити, скільки треба нервів та моральних і фізичних сил, щоб витримати цей пекельний темп артистичної праці. (...) Артист ВУТ знає, що таке голод та холод, проте він не кидає своєї справи, тому, що усвідомлює, що його справа – це не фах, а передусім, громадянський завдяки жертвності і відданості ідеї дирекції і артистичної сім'ї» [18].

Дуже цікавим є висвітлення тижневиком трагедії Голодомору у 1932–1933 р. «Українська нива» стала інформаційною платформою Волинського громадського комітету допомоги голодуючим на Україні, який було організовано 17 жовтня 1933 р. у Луцьку. В комітет увійшло 20 осіб, переважно членів ВУО. Першочерговим завданням управи була організація збору грошей та продуктів голодуючим. Збір засобів відбувався в луцькому клубі «Рідна хата». Акція розпочалась 29 жовтня 1933 р. Волинський український театр відіграв виставу за п'єсою Володимира Винниченка «Гріх», прибутки від якої мали піти на допомогу голодуючим у радянській Україні. У повітах Волинського воєводства, зокрема Луцькому, Ковельському, Сарненському, Любомльському, Володимирському та інших, почали створюватися комітети, які організовували гмінні комітети з допомоги голодуючим. В газеті з'явилась окрема рубрика «Голод на Україні». Цю тему прекрасно висвітлено у статті Р. Давидюк [19].

Газета «Українська нива» була явищем ширшим, ніж інструмент для впровадження волинським воєводою його експерименту. Поза висвітленням діяльності ВУО та пропагуванням українсько-польської співпраці у воєводстві, вона розширювала свідомість волинського читача через публікації українських літературних творів, пісень, репродукцій картин, краєзнавчих розвідок, театральних рецензій. Дописи подавалися добірною літературною мовою, в них відчувався високий інтелектуальний рівень публіцистів, намагання поширити на читачів любов до своєї нації та культури. Тут оперативно публікувалось важливі світові політичні новини та розлога аналітика політичної ситуації у Європі, тут можна було знайти новини науки й техніки та важливу для селян інформацію про нові технології сільського господарства, кон'юнктуру сільськогосподарського ринку на Волині. Окремо варто відзначити процес висвітлення тижневиком трагедії Голодомору а також те, що 1933 року «Українська нива» стала інформаційною платформою Волинського громадського комітету допомоги голодуючим на Україні.

Друкувалась на якісному папері, мала впізнавані художні шрифти. Привертає увагу висока якість паперу, на якому він надрукований, численні ілюстрації та вишуканий літературний стиль текстів. Тобто, в неоднозначних суспільно-політичних та економічних умовах, в середовищі постійних критичних закидів від опонентів редактор Петро Певний зумів налагодити видавництво в Луцьку якісної газети, української за формою та змістом.

Основний висновок дослідження той, що тижневик «Українська нива» – явище багатогранне. Одна з граней демонструє «волинський експеримент», інша – національне пробудження та культурний розвиток волинського села у міжвоєнний період, на наступній – відбитки давньої дружби між полтавськими родинами Певних, Петлюр та Скрипників, ще одна рясніє складними долями діячів УНР, на іншій же – невміння українців дійти між собою згоди та виступити єдиним табором. Продовжувати можна довго. Та головне послання, яке б хотілося донести цим дослідженням – спонукати глибше досліджувати, використовувати у роботі та всіляко популяризувати цінну інформацію, яку бережуть сторінки «Української ниви».

Література:

1. Павлюк І. Українські часописи Волині, Полісся, Холмщини та Підляшшя (1917–1939 рр.): Анотований покажчик / І. З. Павлюк. Львів ; Луцьк : Надстир'я, 1997. 180 с.
2. Кучерепа М., Давидюк Р. Волинське українське об'єднання (1931–1939 рр.): монографія / М. Кучерепа, Р. Давидюк. Луцьк : Надстир'я, 2001. 420 с.
3. Zaporowski Z. Wołyńskie Zjednoczenie Ukraińskie - Wołyńskie Ukraińskie Objednannia. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej, 2000. 162 s.
4. Матеріали Олени Богданівни Певної. URL: <http://tourist.kharkov.ua/phpbb/viewtopic.php?f=10&t=27820&start=15#p697868> (дата звернення: 08.09.2021)

5. Миць М. Сіячі українського відродження. До 60-річчя утворення ВУО. Радянська Волинь. 1991. 17 грудня. С. 2.
6. *Українська нива* (УН). 1936 р. 22 січня. С. 2.
7. УН. 19 липня 1936. С. 3.
8. Державний архів Волинської області, м. Луцьк, далі – Держархів Волинської області. Ф. 199 : Редакція газети «Волинське слово». Оп. 2. Спр. 2. Арк. 89, 139, 241.
9. Там само. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 160, 161, 166, 172.
10. Там само. Спр. 1. Арк. 184.
11. Павликівська Н. М., Прокопчук Л. В. Псевдоніми в антропонімійній системі української мови. URL: chromextension://efaidnbmnnnibpcajpcglefindmkaj/viewer.html?pdfurl=http%3A%2F%2Fbaltijapublishing.lv%2Fdownload%2Fmonograph%2Fcolmomo_fil%2F17.pdf&clen=264834&chunk=true (дата звернення:18.05.2021)
12. Дей, О. І. Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.). Київ : Наукова думка, 1969. 559 с.
13. Держархів Волинської області. Ф. 199. Оп. 2. Спр.4. 356 арк.
14. Крижанівський П. Відбитий наступ. УН. 1931 р. 8 лютого. С. 2.
15. УН. 1934 р. 2 травня.
16. Різдвяний подарунок. УН. 1932.1 січня. С. 3–4.
17. О. К-ий. Памяті Теодора Ловецького. УН. 1935. 10 березня. С. 4.
18. Певний М. Волинський український театр. *Українська нива*. 1936. № 13. С. 2.
19. Давидюк Р. Голодомор 1932–1933 років у радянській Україні: Реакція західноволинського проурядового табору. URL: https://web.archive.org/web/20131225195426/http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Viz/2009_3/davydjuk.pdf (дата звернення: 23.10.2021).